

Alicja Stehmaszczyk

Symboliczne ogrody Iranu

Dzisiejszy Iran lub, używając pełnej nazwy, Islamska Republika Iranu w kulturze europejskiej kojarzona jest przede wszystkim z radykalnym islamem i konfliktami. Biorąc pod uwagę wybitnie suchy klimat i skrajne temperatury panujące na tym terenie, można by stwierdzić, że sztuka ogrodowa nie miała możliwości tam rozkwitnąć. Skąd zatem opinia, że Persowie są najdoskonalszymi ogrodnikami? Otóż w żadnym z przykładów ogrodów europejskich nie znajdziemy w takim nasyceniu tego, co obecnie jest w każdym perskim założeniu: symboliki.

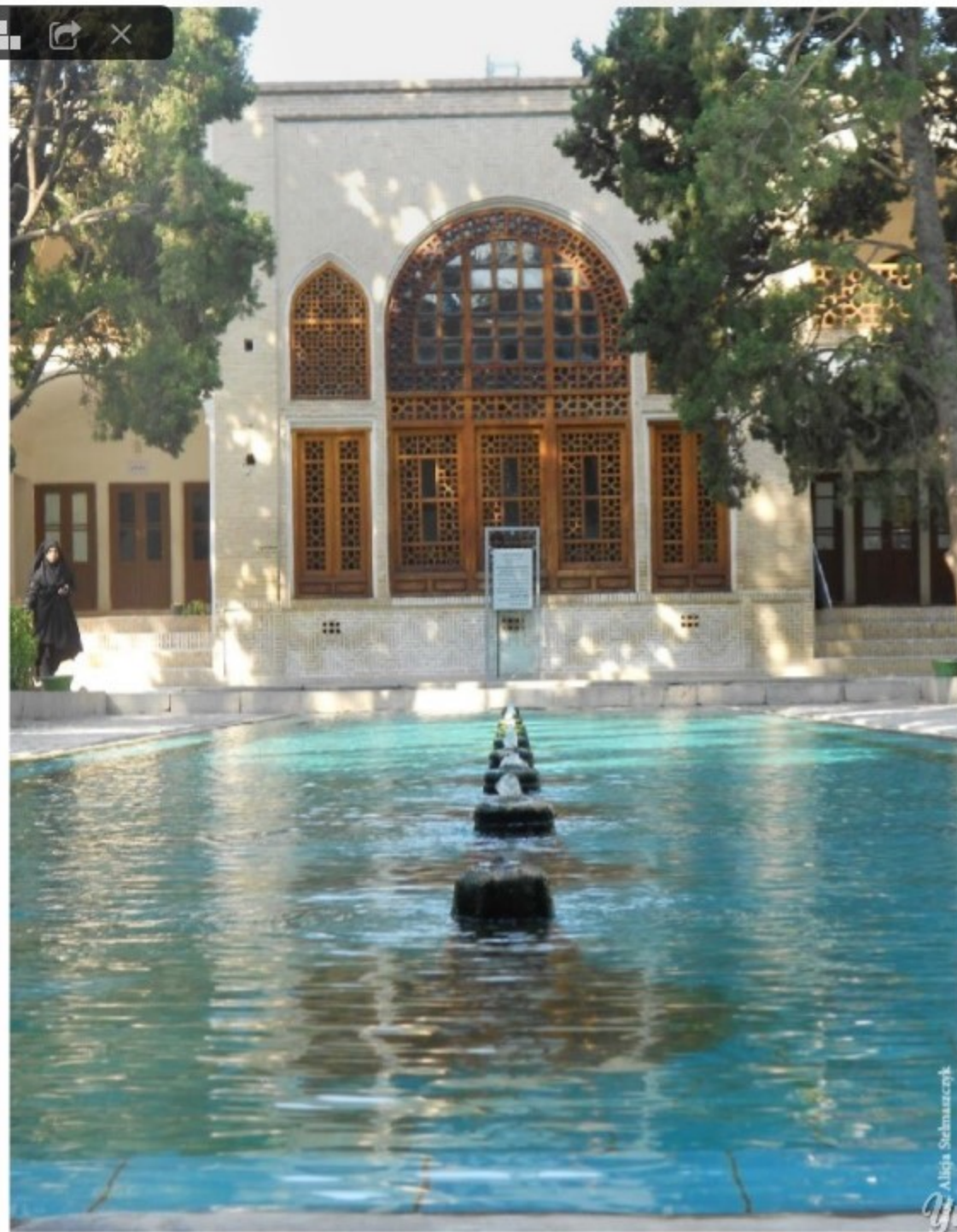
” W ogrodach symbolicznych każdy detal ma znaczenie. Przemyślany układ i podziały przestrzeni wprowadzają ład w sferę ziemską i duchową.

Współcześni projektanci ogrodów skupiają się nad elementami wizualnie dostępnymi, łącząc architekturę i przyrodę tak, by panowały we wzajemnej harmonii wizualnej, zapominając o ładunku intelektualnym, jakim jest symbolika. Dlaczego więc nie dodać do ogrodu drugiego dna i powiększyć jego przestrzeń o to, co niewidzialne dla oczu?

U źródła symboliki

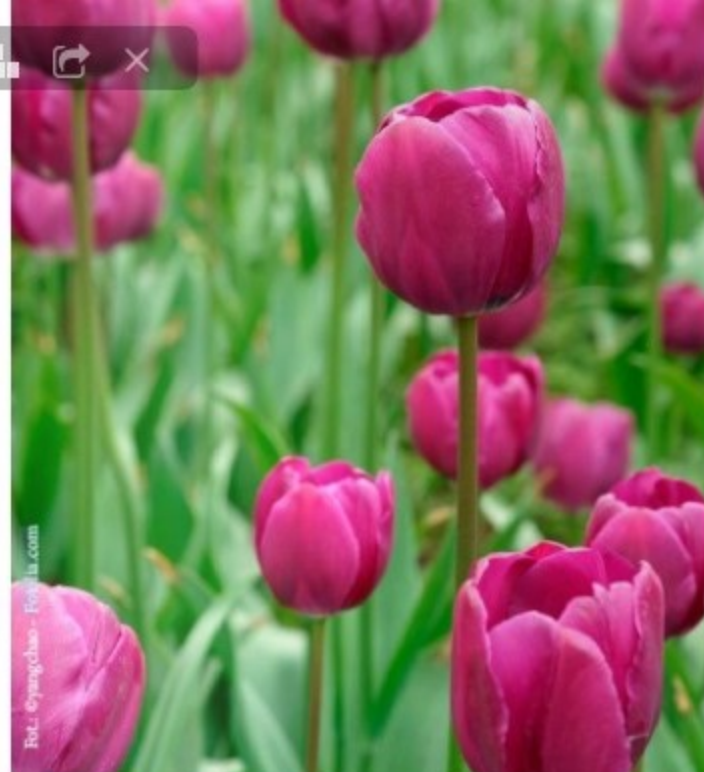
Ogrody perskie posiadają silnie zgeometryzowany i czytelny układ kompozycyjny. Lokowane są na planie prostokąta lub kwadratu i otoczone wysokim murem. Odgródzenie od świata zewnętrznego symbolizuje rozdział na przestrzeń ziemską i duchową, a sam mur jest odwołaniem do koranicznego muru Al-Araf, który otacza Eden. Charakterystyczny jest podział na cztery części, za pomocą krzyżujących się kanałów wodnych i ścieżek. Centralny punkt, czyli piątą część założenia stanowi pawilon ogrodowy lub sadzawka, dająca początek kanałom. Taki

układ ma silny związek z symboliką. Cztery to cyfra odwołująca się do świata, natomiast pięć jest dopełnieniem czwórki, odpowiadającym centrum: duchowi. Wypływające kanały mają symbolizować także 4 rajske rzeki i 4 żywioły. Woda jest symbolem nieskończoności, nieśmiertelności i oczyszczenia, a odbijające się w tafli sadzawek widoki (niebo, gwiazdy, rośliny) stanowią ulotne obrazy, nawiązujące do symbolu mandali. Ważny jest także detal, pojawiający się w dekoracji elementów architektonicznych. Powszechnie stosowane są barwne płytki glazurowane z ornamentami i inskrypcjami w języku perskim. Kolejnym składnikiem są rośliny, obowiązkowo wysokie, strzeliste cypisy wzdłuż głównej osi ogrodu, które są alegorią idealnego muzułmanina, podającego się boskim nakazom tak samo jak drzewo podmuchom wiatru. Wokół sadzawki lub pawilonu znajdują się cienie drzewa (miejsca zamieszkiwania dżinów i bóstw, a także symbole opatrności), pomiędzy nimi rozpięte lekkie pnącza np. jaśmin. Wzdłuż ścieżek i kanałów, poniżej

Fot.: @persedigital - Fotolia.com

Fot.: @yanyichao - Fotolia.com

Autorem artykułu jest:
Alicja Stelmaszczyk

Absolwentka Wydziału Ogrodniczego na Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie. Miłośniczka i propagatorka sztuki ogrodowej Wschodu, poszukująca źródeł inspiracji w bogatej kulturze dawnej Persji, Mezopotamii oraz w tradycji Biblijnej. W roku 2012 odwiedziła najważniejsze zabytki ogrodnictwa w Iranie i Turcji. Projektuje dla firmy BS Ogrody. Jej projekt został wyróżniony podczas tegorocznych Targów Ogrodniczych Gardenia w Poznaniu.

tel. +48 531 052 738
facebook: Alicja Stelmaszczyk

ich poziomu (co ułatwiało nawadnianie), rozmieszczone są kwietne dywany, czyli kompozycje z roślin cebulowych, barwnych bylin lub krzewów różnych (kwiaty są symbolem zmienności i przemijania). Ponieważ ogród wyobraża raj, jest oddzieloną stałością w nieuporządkowaniu, staje się ideą. Ogrody perskie to założenia głównie historyczne, jednak współcześni chętnie kontynuują tradycje ogrodnicze, czego dowodem jest urządzona zieleń miejska w wielu miastach Iranu, wzorowana na klasycznych perskich założeniach. Szacunek do zieleni, a zwłaszcza drzew, jest głęboko zakorzeniony w świadomości mieszkańców kraju o tak gorącym i suchym klimacie, gdyż każda roślina dostarcza cenny cień, jak również podnosi wilgotność powietrza.

Współczesna symbolika

Kiedy przekraczamy bramę perskiego ogrodu, mamy wrażenie wchodzenia w inną przestrzeń. Strzeliste cypresy kierują nasz wzrok ku górze, a ich ciemna zieleń przyjemnie kontrastuje w wszechobecnym kolorem płasku

i wypalanej suszą ziemi. Woda w sadzawkach pozwala odpocząć zmęczonym nogom, a szum kanałów przyjemnie koł. Słońce przesiane przez znajdujące się ponad głowami korony drzew nareszcie przestaje parzyć. Niesamowity klimat kontemplacji i ogromny ładunek intelektualny płynący z perskich założeń ogrodnich powoduje, że wkraczamy w inną, wyższą rzeczywistość. Dlaczego zatem w ten sam sposób nie poszerzyć spektrum oddziaływania współczesnych założeń ogrodnich? Ogród może dostarczać nam czegoś więcej niż doznania estetyczne i funkcjonalne: urządzona przestrzeń może być dodatkowo dla odbiorcy rozrywką intelektualną. Na suwa się zatem pytanie, jak to przenieść na grunt współczesnej sztuki ogrodniczej? Drugie dno kompozycji ogrodniczej może zostać ukryte w symbolicznych gatunkach roślin, rosnących w naszym klimacie, takich jak tamaryszek, pigwowiec, bluszcz, jaśmin, hiacynt, magnolia, róża i inne. Podporządkowany cyfrowym lub figurom układ wprowadzi dodatkową wartość, zamaskowaną w symbolice

” *Symboliczne gatunki roślin, takie jak np. róża, tulipany, tamaryszek, bluszcz czy jaśmin pomogą nam stworzyć tajemniczy ogród w naszym klimacie.*

liczb. Także dodanie do kompozycji rozmaitych konstrukcji (labiryntów, murów, rzeźb, urządzeń wodnych) nada całości niepowtarzalne, ukryte znaczenie. Przede wszystkim chodzi tu jednak o świadome projektowanie. Ogród jest dziełem sztuki, którego odbiór może przebiegać na kilku płaszczyznach. Świadomy projektant, sztukmistrz ogrodniczy, powinien tworzyć tak, by pobudzać odbiorców nie tylko w sposób wizualny, ale także na wyższym poziomie: intelektualnym. Traktując ogród jako ideę poszerzamy paletę jego percepcji, gdyż kompozycja, którą możemy stale odkrywać zachęca do „czytania” jej na nowo. Dlatego też ogrody Iranu tak bardzo kuszą, by do nich powracać.

Fot.: @elmasowa - Fotolia.com